

určen, má platiti, po případě aspoň na soudě ukládati. Neboť by i pro něho mohla vzejít, zejména kdyby poměr zůstal po delší dobu neurovnán, trapná situace. Otázka úpravy nájemného, kdyby měla se státi jen v cestě sporu, byla by ponechána v tom ohledu, kdy se tak stane, více nebo méně libovůli majitele domu. To nelze rozhodně schvalovati. Mimo to úprava dala by se cestou zdlouhavou a nákladnou a nelze seznati, proč by se měla dáti přednost takovému řízení před jednodušším a lacinějším řízením nesporným, jež moderní zákony očividně, kde se tak jen může státi, podporují a kteréž může téhož účelu dosáhnouti stejně dobře, ale rychleji a s úsporou nákladů. Proto prvý soud správně k žádosti nájemníkovi ustanovil nájemná ve smyslu zákona čís. 592/1919 a bylo tudíž usnesení rekursního soudu, jež pouze z formálních důvodů návrh žadatelu zamítlo (správně odmítnouti mělo), ale jež se nezabývalo věcnou částí podané stížnosti, zrušiti a uložit mu, by o stížnosti ve věci samé rozhodl.

Čís. 5256.

Není porušením práva dle syndikátního zákona, schválil-li poručenský soud v lednu 1919 prodej nemovitosti nezletilcovy, i když část kupní ceny měla být splacena ve válečných půjčkách.

(Rozh. ze dne 3. září 1925, Co I 1/25.)

Žalobkyně, narozená v roce 1902, domáhala se na Československém eráru dle syndikátního zákona náhrady škody, ježto poručenský soud svolil v lednu 1919 ku prodeji jejích nemovitostí, za něž část kupní ceny byla vyplacena ve válečných půjčkách. Procesní soud první stolice žalobu zamítl. Důvody: Nárok žalobní opírá se o zákon ze dne 12. července 1872, čís. 112 ř. zák. Tu pak dle §u 1 jest vyloučeno uplatňovati náhradu škody způsobené porušením zákona, bylo-li možno sjednati nápravu oprávněnými prostředky v zákoně naznačenými. Není pochybnosti, že bylo možno proti usnesení o povolení prodeje i proti přijetí válečných půjček na úplatu podati stížnost dle §u 9 nesp. říz. a jest vlastně již tím žalobní nárok vyloučen, že podána nebyla, což je nesporno. Leč, i kdyby se mělo za to, že mateřská poručnice, která sama prodej navrhovala, neměla příčiny ke stížnosti do povolujícího usnesení a že nebyl tu také nikdo jiný ke stížnosti oprávněný, takže tím odpadla možnost sjednati nápravu, chybí tu další podmínka totiž porušení úřední povinnosti soudcovským úředníkem. Pokud jde o povolení prodeje, je z nesporných okolností patrné, že okresní soud provedl veškerá šetření, povahou věci vyžadovaná, než k prodeji svolil. Především uplatňován tu byl důvod, který byl zajisté velmi závažným, úmysl mateřské poručnice přestěhovati se i s dětmi do cizozemsku, čímž přirozeně byla by ztížena a zdražena správa nemovitostí. Důvod, který osvědčil se i pravdivým, ježto k přestěhování nesporně došlo. Ze spisů poručenských však se zjišťuje, že bylo poukazováno na malý výnos domů v poměru k úrokům z kapitálu, ale hlavně vyslovena pochybnost o tom, je-li majetek nemovitý v T. výhodným uložením kapitálu vzhledem ke špatné finanční

situaci města při značných přírážkách, a nutnosti krýti schodek půjčkami. Když potom znalecký odhad dopadl níže, než byla nabízená cena, a když i obec cenu uznala za přiměřenou a potvrdila, že by se dražbou ceny vyšší nedocílilo, jak možno tvrditi, že prodej nebyl k očividnému prospěchu nezletilců, podle tehdejší situace. Stoupaly-li pak ještě ceny realit, bylo to úkazem, který nemohl nikdo předvídati, neboť spolupůsobilo tu množství různých okolností, které předem nemohly býti známy. Stejně mohlo zejména v místech lázeňských nebo na válečném průmyslu súčasněných dojíti k poklesu cen a pak by se dle pozdější zkušenosti mohlo stejně vytykati, kdyby soud nebyl býval prodej schválil. Tím spíše pak platí tyto úvahy po doplnění šetření nařízeném krajským soudem a když kupci cenu obou vil dost podstatně zvýšili, neboť sama žalobkyně a její sestra, ač byly již ve věku dosti vyspělém (16 a 18 let), pokládaly tehdy prodej za očividně výhodný, dva další znalci potvrdili výhodnost tu a vyslovili mínění, že stoupaní cen sotva lze očekávati a prodej doporučili. Nyní pak, když odborní znalci realit pokládali prodej za zvláště výhodný a odporučený hodný, žádá se od soudců, by měli větší znalost a prozíravost a prodej neschválili. Po zkušenosti následujících let ovšem se krásně tvrdí, co všechno mohli soudcové předvídati, ale tehdy netušili toho ani odborníci. Je tedy patrné, že v otázce prodeje soudci na věci súčasněné nezanedbali ničeho a měli podstatné důvody, by prodej pokládali za očividně výhodný pro nezletilé, takže nijak neporušili zákon, když prodej schválili. Pokud pak jde o to, že schválen byl prodej z volné ruky a nikoli veřejnou dražbou, padá tu právě zase na váhu znalecký posudek a potvrzení obce, že by se dražbou vyšší ceny nedocílilo, i když pomínou se národnostní důvody, které, jak se ze spisů poručenských zjišťuje, v žádostech byly tehdy uplatňovány s poukazem na přání zesnulého otce a jeho přátel, byť i ne při prodeji těchto dvou vil, o než se zde jedná, ale při prodeji domu, tedy také nemovitosti nezletilých. Jen mimochodem se podotýká, že se schválení tohoto prodeje soudu nevytyká, ač cena trhová převyšovala odhadní ani ne o 7%, kdežto zde činilo zvýšení 12—13%. Pokud jde o přijetí válečných půjček na zaplacení, nemá to vlastně s otázkou prodeje co dělati, neboť to již spadá do uložení kapitálu. Tu pak stačí poukázati k tomu, že válečná půjčka byla papírem požívajícím sirotčí jistoty a že předpis ten platil také po převratu v Československé republice, ježto nebyl odvolán. Teprve výnosem ze dne 6. června 1919, čís. 12.360/19 schválilo ministerstvo spravedlnosti výnos vrchního zemského soudu v Brně, aby odvolány byly poukazy k automatickému nákupu válečných půjček za výtěžky kuponů nařízené výnosem býv. ministerstva spravedlnosti ze dne 8. května 1915, čís. 16 v. min. sprav. a teprve v červencovém čísle Věstníku min. sprav. z r. 1919 byl tento výnos otištěn. Neporušil tedy soud žádných předpisů, když k uložení kapitálu použil papírů požívajících sirotčí jistoty. I kdyby tedy bylo pravdou, že tehdy byly válečné půjčky odbývány již za 60%, a že rozšiřovány byly pověsti, že vláda zamýšlí změnu měny, nemohlo by v tom býti porušení předpisů, že soud nehleděl k takovým pověstem a nemohl dbáti soukromých manipulací s půjčkami. Vždyť nebylo tehdy ani známo, jaké stanovisko zaujmou k válečným půjčkám mírové smlouvy.

Ostatně vše to, co se vytýká, že měl věděti a uvažovati soud, mohla věděti a uvažovati také mateřská poručnice, i její právní zástupce a nezletilé samy. Nikdo však tehdy nevěděl to, co později nastalo, a nelze v neznalosti toho a zachovávání vydaných předpisů shledati porušení úřední povinnosti a zavinění škody žalobkyně.

Nejvyšší soud nevyhověl odvolání.

Důvody:

Odvolatelé shledávají porušení povinnosti soudcovských, zavdavší podnět k syndikátnímu nároku, v porušení předpisu §u 232 obč. zák. tím, že bylo dáno svolení k prodeji nemovitostí, náležitých tehdy i žalobkyni, a k zaplacení částky kupní ceny dluhopisy válečných půjček. Již na tomto místě jest označiti jako bezdůvodnou výtku, poukazující na nedostatečný tehdy věk nezletilé žalobkyně, narozené 28. května 1902, jež tehdy v den výsledku, t. j. 3. ledna 1919, byla stará více než 16½ roku, a dne 1. července 1921, tudíž o 2½ roku později byla prohlášena za zletilou s prominutím let. Poukazuje-li odvolání na tehdejší hranici zletilosti 24 let, nemá to významu, ježto při posouzení duševní vyspělosti rozhodoval skutečný stav rozumu a ne právní předpis. Nelze proto po stránce nedostatečnosti věku činiti odůvodněné výtky usnesení poručenského soudu, naopak lze důvodně předpokládati, že nezletilá žalobkyně mohla při výsledku dne 3. ledna 1919 posouditi důsledky jednání, o něž tehdy šlo, když byla po 2½ letech prohlášena za zletilou, při kteréž příležitosti prozkoumán byl opětně její duševní stav co do její vyspělosti. Byly proto tehdy soudy oprávněny přihlídnouti při rozhodování o věci i k jejímu prohlášení. Ve věci samé padá nejvíce na váhu, že uvažování soudu o návrhu na zcizení nemovitostí spadlo do kritické doby převratu, kdy rázem změnilo se státní uspořádání střední Evropy, kdy staré státy ukončily své bytí a na místě jich vznikaly nové státy, kdy nebylo nikomu, tudíž ani soudcům, možno posouditi i jen nejbližší budoucnost. V této neklidné a nejisté době, kdy každý den přinášel nové události, musily soudy uvažovati o návrhu poručenstva na prodej nemovitostí, a musily o něm rozhodnouti, neboť poručenstvo dožadovalo se vyřízení svého návrhu přes všechny skutečnosti, na něž nyní poukazuje odvolání jako na překážku, ovšem teprve nyní, když poměry, jež byly shora vyličené, se mezi tím vyjasnily a upravily. Dnes jest ovšem snadno poukazovati na důsledky tehdejších jednání, ale v době návrhu nebylo možno jakékoliv důsledky předvídati. Návrh byl odůvodněn nutností vystěhování se mateřské poručnice i nezletilé žalobkyně do ciziny. Navrhovatelé, a zajisté právem vzhledem k tehdejším poměrům, poukázali na obtíže, s nimiž bude spojena správa nemovitostí, výlohy s tím spojené, nízký výnos domů, šlo přece o obytné budovy, jichž výnos dal se posouditi jen podle výše nájemného. V tomto ohledu postačí poukaz na odůvodnění návrhu podaného poručenstvem dne 11. srpna 1918. Tyto údaje nebyly ovšem pro poručenský soud rozhodné, ale soud byl jak oprávněn, tak i povinen k nim přihlídnouti, neboť tolik mohl zajisté předpokládati, že byly učiněny poručenstvem a jeho právním zástupcem poctivě a subjektivně pravdivě, a že poru-

čenstvo aspoň podle poctivého svého přesvědčení sledovalo zájem poručenca, a nejednalo proti nim. Šlo proto soudu ještě jen o to, by i objektivně zjistil předpoklady §u 232 obč. zák. Soud dal skutečně odhadnouti nemovitosti ty a dotázal se městského úřadu, by zjistil další podmínky; v tomto směru postačí poukaz na skutkový děj zjištěný soudem první stolice. Při dalším rozhodování musil soud přihlédnouti k odchodu dosavadních vlastníku do ciziny, a k obtížím, jež se nutně měly naskytnouti, kdyby domy, tehdy málo nesoucí, bylo nutno spravovati cizími lidmi. Jest obecně známo, s jakými výlohami a nedostatky bývá správa domu spojena, nemůže-li ji vésti vlastník. V tomto případě přeložil vlastník své bydliště mimo stát. Soud nemohl dále nechat bez povšimnutí vývody žádosti o soudní schválení prodeje, zajisté odpovídající pravdě, podle nichž město Teplice-Šanov bylo tehdy ve špatném stavu finančním. Možnost dalšího zhoršení tohoto stavu dovodilo poručenstvo velice pravdepodobně poukazem na úpadek bohatého válečného průmyslu, jenž po válce nutně musil nastati. Stejně závažný byl i poukaz na pokles valuty. Za tohoto předpokladu musil poručenský soud v prodeji domu na tehdejší poměry výhodněm shledati podle §u 232 obč. zák. patrný prospěch nezletilé žalobkyně, pro niž měl nutně peněžitý kapitál větší cenu, než nemovitost ležící v cizině, zejména za tehdejších nejistých hospodářských i politických poměrů. Ani po jiné stránce nebylo pochybnosti. Prodejní smluvená cena převyšovala odhadní cenu znalcem vypočtenou, a to i skutečnou cenu bez ohledu na výnos nájemného. Výrokem znalcovým, že domy tehdy zúročily se nedostatečně, podporováno bylo jen tvrzení poručenstva o výhodnosti prodeje. Vzhledem k tomuto určitému znaleckému posudku nebylo třeba, by znalci, kteří byli slyšeni o posudku dostatečně odůvodněném a jej schválili, uvedli proto zvláště své důvody. Nerozhodným pro věc byl návrh na sprostění spoluporučnicka, podaný nejen mateřskou poručnicí, nýbrž i spoluporučnickem samotným, a odůvodněný dostatečně dlouholetou nepřítomností jeho ve válce, takže ve skutečnosti nemohl zastávati svůj úřad. Pro zřízení opatrovníka nebylo důvodu podle §§ 269, 270 a 271 obč. zák., ježto nezletilá žalobkyně byla dostatečně zastoupena mateřskou poručnicí. Další výtky odvolatelů, poukazující na nedostatek dukazu vojenskými znalci o tehdejších válečných poměrech, a na časté změny v knihovním vlastnictví odkazují se na předchozí vývody, podle nichž poručenský soud musil v první řadě přihlédnouti k odchodu nezletilé žalobkyně do ciziny. Procesní soud posoudil věc správně po právní stránce i co do otázky, zdali žalobní nárok jest odůvodněn schválením koupě, když část kupní ceny měla býti splacena dluhopisy válečných půjček. I v tom směru jest přihlédnouti k tehdejším poměrům, za kterých nedalo se ještě nic souditi o osudu válečných půjček pro budoucnost. Dluhopisy těchto půjček požívaly ještě tehdy sirotčí jistoty, jak správně dovodil procesní soud. Naopak byl by zajisté způsobil postup soudu značné znepokojení mezi majiteli těchto dluhopisů, kdyby již v lednu 1919 byl odepřel dluhopisům těm vůbec hodnotu a neuznal jich za dostatečný ekvivalent kupní ceny. I v tomto směru učinily soudy, co bylo v jejich moci, by odvrátily od nezletilé žalobkyně možnou újmu. Vyhověly proto své zákonné povinnosti tím, že přiměly kupitele

nemovitostí, by kupní cenu zvýšili o 10.000 Kč, čímž pravděpodobně byl hrazen předvídatelný úbytek na hodnotě těchto dluhopisů, mimo to přiměl poručenský soud již na počátku jednání strany k tomu, že snížena byla část kupní ceny, pokud měla býti zaplacená podle úmluvy stran tímto způsobem. Jest ještě dnes známo, že i v době, kdy soudy rozhodovaly o požadovaném schválení kupních smluv, obchodovalo se s dluhopisy válečných půjček, jež byly kupovány, byť i za menší než nominální cenu, ježto převládal názor, že nejisté tehdy poměry budou ať již mírovými smlouvami anebo jiným způsobem upraveny ve prospěch majitelů válečných půjček. Schválil-li proto soud kupní smlouvy za uvedených podmínek, neporušil tím práva přestoupením své úřední povinnosti ve smyslu §u 1 zákona ze dne 12. července 1872, čís. 112 ř. zák.

Čís. 5257.

Úplná ztráta notářova úřadu dle §u 19 písm. d) not. řádu nastává i tehdy, jest-li ztráta svéprávnosti časově pomíjející a uzdravení z duševní choroby jest možným, ba pravděpodobným. Oddálení podle §u 165 písm. d) not. řádu jest pouze prozatímním opatřením pro dobu, dokud nebylo vysloveno sesazení z úřadu dle §u 19 písm. d) not. řádu.

(Rozh. ze dne 5. září 1925, R I 737/25.)

Notář W. v Č. byl dne 29. prosince 1924 pro duševní chorobu přijat k léčení do Českého zemského ústavu pro duševně choré v K. Usnesením okresního soudu ze dne 25. ledna byla vyslovena přípustnost, aby notář W. byl v uzavřeném léčebném ústavě nadále ponechán, poněvadž dle posudku znaleckého je stížen duševní chorobou (psychosa alcoholica) a z toho důvodu částečně neschopen, samostatně jednat, a také by se státi mohl nebezpečným svému okolí. Na základě opětného znaleckého posudku ze dne 2. dubna 1925 byl notář W. usnesením soudu opatrovnického ze dne 6. dubna 1925 částečně zbaven svéprávnosti a vyřčeno, že má nadále ponechán býti v ústavě léčebném a jemu zřízen zastance v osobě Leona Sch-a. Toto usnesení stalo se pravoplatným. Notářská komora v L. učinila pak návrh, by notář W., jenž pozbyl způsobilosti k volnému nakládání jměním, byl zatímně zbaven notářského úřadu (§ 165 písm. d) not. ř.). Týž návrh učinilo vrchní státní zastupitelství, a přidalo se k němu i presidium sborového soudu první stolice v sídle notářské komory l-ské. V r c h n í z e m s k ý s o u d prohlásil, že se notář W., pozbyv způsobilosti k volnému nakládání jměním, dle §u 19 písm. d) not. ř. s úřadu notářského v Č. sesazuje a že, jakmile toto rozhodnutí moci práva nebude, k znovuobsazení místa notářského v Č. bude přikročeno, maje za to, že návrh jest odůvodněn skutečnostmi shora uvedenými, pročež mu bylo vyhověti a důsledkem toho dle §u 19 písm. d) řádu notářského prohlásiti, že se notář W. — s výhradou případného rekursu k Nejvyššímu soudu — s notářského úřadu v Č. sesazuje, a že, jakmile toto usnesení nabude moci práva, k znovuobsazení notářského místa v Č. bude přikročeno.

Nejvyšší soud nevyhověl rekursu.